

Pieter Smissaert in Pulchri

Pieter Smissaert woont in Eindhoven waar zijn woning geheel ondergeschikt is aan zijn werk. Alles is atelier, op het hoognodige meubilair na, zoals enkele stoeltjes, een tafeltje, een kast met boeken, wat muziek en een bed. Verder rust en schilderijen. Grote doeken, geschilderd in brede en smalle horizontale bewegende banen, in licht iriserende kleuren waardoor ze een heldere en evenwichtige indruk achterlaten.

Pieter Smissaert: 'In 1955 kwam ik van de Haagse Academie waar ik les heb gehad van Bitter, Paul Citroen, Drayer en Rozendaal. Vooral de laatste heeft grote invloed op mij gehad, niet zozeer op het academische vlak als wel filosofisch. We spraken over alles van waarde en diepten dat tot de bodem uit. Het waren briljante colleges waar ik veel aan heb gehad. Wij leerlingen wisten toen al dat het mis zou gaan met de natuur. Er was net ontdekt dat er teveel ultra-violet licht op de aarde viel. Akelige ziekten stonden ons daardoor te wachten, langzaam maar zeker zouden we de ondergang tegemoet gaan. Was het ozongat de boosdoener, de warmte van de aarde die we zelf veroorzaakten of de vervuiling? We trokken aan de bel maar kregen geen gehoor. Ik kon het naderende onheil niet tegenhouden noch ontwijken. In plaats van bang te worden of mij nodeloos kwaad te maken en het noodlot af te wachten besloot ik mij optimistisch op te stellen. Ik dacht, misschien kan ik het UV-licht wel zichtbaar maken.' En dan dwingend tot mij: 'Help even dit grote schilderij de tuin in te brengen dan kan je het goed zien en zal ik uitleggen wat ik bedoel.' Samen sjouwen we het grote doek naar buiten, ik neem afstand en Pieter vertelt over zijn motieven. 'Mijn thema is landschappelijk. Ruimte, diepte, kleur, ritme. Deze dingen probeer ik met landschappelijke middelen tot uitdrukking te brengen. Licht is een wezenlijk onderdeel van schilderen. Hoe moet ik nu het nieuwe licht overbrengen. Na lang denken kwam ik tot de conclusie de kleuren van de regenboog iets te moeten verschuiven. Er zijn

zoveel veranderingen in de wereld maar ook in de stratosfeer dat onze waarneming zo langzamerhand ook veranderd is. We hebben een geheel andere kijk op alles gekregen, al zijn we ons daarvan misschien niet altijd bewust. Ik kreeg al vanaf mijn twaalfde jaar schilderles. Na mijn veertiende jaar onder leiding van Kees Bol die toen zelf net afgestudeerd was. Hij leerde mij zien en vertelde mij hoe je aan een boom vol bladeren kunt zien dat het zomer is. Dan is er geen blauwe lucht meer te zien tussen de bladeren. Tegenwoordig is het bladerdek niet zo dicht meer, altijd zie je er wel lucht door, al is die niet blauw maar kleurloos. Het licht is tegenwoordig harder, witter. Een echte mooie zonsondergang met de zon op de horizon bestaat niet meer. Je staat er niet zo bij stil maar het is wel waar. Zo betrek ik het heden in mijn werk. Bekijk de aarde vanuit de ruimte. Vanuit de duisternis naar het licht. Ik waan mij op de maan, zie de satelieten en de ruimtestations die ons de aarde laten zien als nooit te voren. Zij cirkelen door het heelal, uitgerust met antennes voor onderling contact maar ook met de aarde. Brokstukken van elders uit de ruimte en nieuwe melkwegen worden ontdekt. Verbazingwekkend en toch alweer zo gewoon. Dat schilder ik nu. Het nieuwe licht voortgekomen uit het ozongat, zichtbaar gemaakt door het verschoven spectrum. Het heeft iets onwerkelijks. Aarde, lucht en water. Dit laatste is voor mij een belangrijk element in mijn werk en dan het gele, groene en blauwe landschap. Eigenlijk bestaan mijn schilderijen uit drie lagen. Een psychische, een filosofische en een laag die aan de zicht-

bare wereld is onttrokken en die soms landschappelijk, soms erotisch aandoet. De materiaalbehandeling heb ik altijd ondergeschikt gehouden, dus niet streven naar een mooie verfluid of andere hoogstandjes. Dit heb ik ook van Rozendaal geleerd en is altijd zeer belangrijk voor mij geweest.'

Als je goed kijkt zie je in een enkel schilderij dat een van de banen een vrouwlijk naakt is, op de rug gezien maar wel opgenomen in het geheel. Langzaamaan zullen die menselijke figuren verdwijnen. In de volgende doeken is er alleen kleur, ritme, vorm, licht. Smissaert: 'Kijk goed, dan zie je hier en daar antennes boven alles uitsteken. Het symboliseert het onderlinge contact maar versterkt tevens het horizontale.'

Verder is er niets dan het ultramarijne blauw met een rondwentelende planeet of iets dergelijks in een onpeilbare diepte waarin het landschap zich baadt in het door Smissaert zo duidelijk opgeroepen onzichtbare ultraviolette licht. Ergens op een tafel liggen foto's van het meeste werk dat Smissaert eens maakte. Vroege landschapjes uit zijn prille jeugd en tekeningen uit de academietijd. Sterke portretten in zwart krijt. Al gauw komt de eigen inbreng. Ronde hoeken ontstaan in het abstracte werk. Tot hij plotseling doorbreekt in het werk waarmee hij nu bezig is en dat we zullen zien op de expositie in februari. Pieter Smissaert: 'Ik noem mijn werkwijze 'Ozonisme'. Heldere kleuren zonder lichtgevende verf te gebruiken. Sinds 1991 ben ik er bewust mee bezig. Het is een enorme worsteling om het onwezenlijke van het nieuwe licht waarmee we in de toekomst rekening mee dienen te houden uit te beelden. Om de oorspronkelijke kleuren van het spectrum in een andere volgorde te plaatsen. Er wordt iets verstoord. Je krijgt nieuwe kleuren en nieuwe kleurverhoudingen. Het kosmische heeft mij altijd al geboid. Twijfelde rond mijn negentiende jaar of ik geen astronomie zou gaan studeren. Vandaar die grote belangstelling voor het buitenaardse. Ik probeer nu dit alles in mijn schilderijen vast te leggen en wat je niet kunt zien voelbaar maar bovenal zichtbaar te maken. Ik hoop dat ik dit over kan brengen.'

Marianne Dommissie

Discriminatie

De rechter, die het vonnis velt, wordt geacht.

De beul, die het vonnis uitvoert, wordt veracht.

(G. van Ommeren)

PB 5/94